

NOVUM

Muzeum Jindřichohradecka

červen 2022

JINDŘICHŮV HRADEC SOBĚ! Z historie jindřichohradeckých pěveckých a divadelních spolků

Ve čtvrtek 9. června 2022 se v 16 hodin ve výstavní síni muzea „V jezuitském semináři“ na Balbínově náměstí uskuteční vernisáž výstavy *Jindřichův Hradec sobě!*, která představí nejznámější jindřichohradecké pěvecké a divadelní spolky. Ty vznikaly ve druhé polovině 19. století jako jeden z projevů tvořící se národní identity občanské společnosti a mají velice bohatou historii. Tyto vysloveně vlastenecké spolky sdružovaly stejně smýšlející občany města a jejich náplní nebyla jen interpretace českých písní nebo českého divadla, měly mnohem širší společenské a kulturní pole působnosti. Pořádaly plesy, zábavy, výlety, neobešla se bez nich žádná důležitá událost, ale především veřejně šířily český jazyk a zcela otevřeně deklarovaly příslušnost svých členů k českému národu a myšlenku národního obrození v kultuře.

Nejstarší z nich, mužský *Zpěvácký spolek Černín*, později *Zpěvácký spolek Smetana*, se poprvé sešel už v roce 1862, tedy před 160 lety. O deset let později vznikla i *Ženská pěvecká jednota Slávy dcera*. Na jejich tradice navázal současný *Pěvecký sbor Smetana Jindřichův Hradec*. *Divadelní ochotnická jednota Jablonský*, dnes *Divadelní společnost Jablonský* v minulém roce oslavila 140 let od svého vzniku.

Návštěvníci výstavy si budou moci prohlédnout nejen písemnosti, fotografie a kroniky spolků, ale uvidí například divadelní kostýmy, kulisy, dekorace, pěvecké stejnokroje či historické loutky. K dispozici budou též ukázky ze současné spolkové tvorby a každý si na vlastní kůži bude moci vyzkoušet profesi divadelního herce nebo si alespoň zahrát loutkové divadlo. Výstava potrvá do 2. října 2022 a veškeré občanstvo se srdečně zve k jejímu navštívení.

Lenka Dvořáková

ARCHEOLOGICKÝ NÁLEZ LIDSKÝCH KOSTROVÝCH HROBŮ V TŘEBONI

V únoru a březnu letošního roku proběhl záchranný archeologický výzkum v lokalitě Na Rybníčku v Třeboni, kde probíhala revitalizace parku a výstavba nového parkoviště. V rámci terénních zásahů došlo k zachycení několika lidských kostrových hrobů v primární poloze, které byly situovány netypicky za současnou ohradní zdí hřbitova u kostela sv. Alžběty. Odkryto bylo celkem 27 kostrových hrobů. Většina dodržovala zásady běžného křesťanského pohřebního ritu,

kdy byli zemřelí do hrobu uloženi v natažené poloze na zádech a v přibližné západovýchodní orientaci s pohledem k východu.

Ve dvou případech bylo nicméně zaznamenáno nestandardní uložení zemřelých. Jeden nebožtík byl pohřben sice v natažené poloze, ale nikoli na zádech nýbrž na břiše, přičemž ruce měl složené pod břichem. Důvody tohoto jednání mohou být různé. Mohlo se jednat o člověka, který se něčím provinil vůči víře či společnosti nebo to naopak mohl být cizinec či člen jiného vyznání. V druhém

případě se jednalo o dvojhrob, kdy byli do jedné rozměrnější hrobové jámy uloženi dva jedinci současně. Co bylo příčinou jejich smrti a proč byli pohřbeni pospolu, můžeme zatím pouze odhadovat. Bližší informace by mohla přinést probíhající antropologická analýza kostí.

Zkoumané hroby jsou datovány do rozmezí konce 16. až průběhu 18. století. Horní hranici představuje rok 1800, ke kterému se vztahuje mapa zobrazující rybník sahající v té době téměř až k současné hřbitovní zdi. V případě jednoho hrobu lze uvést přesnější dataci do 2. poloviny 18. století, a to na základě nálezu jednoho krejcaru Marie Terezie z roku 1762, který se nacházel v zásypu tohoto hrobu.

Vlastní hrobová výbava se v odkrytých hrobech téměř nevyskytovala, a pokud ano, jednalo se výhradně o kovové součásti oděvu charakteru bronzových obuvních přezek, drobných knoflíků nebo jednoduchých kovových záponek. Naopak předměty osobní zbožnosti typu křížků, růženců a medailonků, které jsou velmi typické pro novověký pohřební ritus, zde nebyly doloženy.

Otázkou zatím zůstává, proč se nalezené hroby nacházely mimo areál dnešního hřbitova za jeho ohradní zdí. Možnost, že by tyto hroby byly původně součástí hřbitova, který v minulosti sahál až do těchto míst a později byl zkrácen, se za současného stavu bádání jeví jako méně pravděpodobná. Dle zjištěných souvislostí a přítomných anomálií v pohřbívání se spíše skutečně jednalo o osoby záměrně pohřbené mimo posvěcenou půdu hřbitova avšak do jeho blízkosti. Důvodem mohl být spáchaný trestný čin, provinění se proti víře, cizí příslušnost nebo jiné náboženské vyznání. Jednou z více pravděpodobných hypotéz je souvislost zemřelých s určitým válečným konfliktem, který se odehrál v okolí Třeboně v 17. – 18. století nebo s existencí blízkého špitálu. Více informací v budoucnu přinese detailní rešerše archivních pramenů a především také antropologický průzkum kosterních pozůstatků.

JINDŘICHOHRADECKÉ SOCHY A PAMÁTNÍKY

PIETA Z PANSKÉ ULICE

Celá řada jindřichohradeckých měšťanských domů má kromě ozdobných štuků ve fasádách také figurální či reliéfní sochařskou výzdobu. Například výklenek ve fasádě domu č. p. 133/I v Panské ulici nabízel pohled na sochařský skvost. V prvním patře totiž stála 1,2 metru vysoká pozdně gotická dřevorezba tzv. *Pieta*. Majitel domu drogistů Ferdinand Hník věnoval muzeu původní sousoší v roce 1936 s podmínkou vytvoření jeho kopie, která bude do niky v patře opět usazena. Podmínku splnil spolek Přátelé starého Hradce, na jehož náklady byla řezbářem Tomaskem zhotovena. Tato "novodobá kopie" se ve výklenku nachází dodnes a středověká *Pieta* se brzy stala nedílnou součástí muzejní sbírky. Od roku 2012 vévodí expozici věnované gotickému sochařství na Jindřichohradecku v kapli sv. Víta bývalého jezuitského semináře na Balbínově náměstí.

Původní barevně polychromované sousoší z Panské ulice patří mezi piety tzv. *burgundského typu* a jeho vznik pravděpodobně ovlivnily i pokročilejší umělecké proudy pronikající do prostoru střední Evropy převážně z Německa a Nizozemí. Nejcharakterističtější znak piet burgundského typu je expresivně pojaté, dopředu natočené bezvládně ložené Kristovo tělo se spadlou paží inspirované mystickým uměním a dobovou představou Krista jako mrtvého dítěte.

Naopak netypickým jevem odkazujícím na možnou domácí produkci je kuželová a ve hmotě kompaktní kompozice, připomínající kamenosochařskou práci. Celou figuru Panny Marie zahaluje volně splývavý plášť přetažený přes klín, který je v určitých místech až graficky řádně.

Pečlivého pozorovatele ihned upoutá klidný, jemně modelovaný výraz Marie se zastřeným, nepřítomným pohledem s lehce přivřenými víčky a drobnými sevřenými ústy. Obličej lemují rouška a přes hlavu přetažený plášť. Neplasticky pojatý profil dřevorezby a oproti en face patrná ztráta lehkosti provedení řezby naopak poukazuje na možnost vzniku podle soudobé grafické předlohy.

Přestože byl tento typ piet v českém gotickém sochařství poměrně oblíben (můžeme jmenovat například západočeské *Piety* z Kadova a z Rokycan, *Pietu* z pražského kostela sv. Jakuba či jihočeské *Piety* z Borovan, Prachatic, Bílska nebo Bednáře), jedinou uchopitelnou analogií se stala jiná pražská *Pieta* z kostela sv. Ducha. Nejnapadnější shoda mezi nimi je pozorovatelná na měkce modelované Mariině tváři a jejím výrazu. I když se v pojetí

vodorovně ležícího Krista stylově rozcházejí, obě sousoší zřejmě vycházejí ze stejného zázemí ovlivněného dolnorýnským, potažmo nizozemským uměním.

Jindřichohradecké sousoší datované do doby kolem roku 1500 patří i přes svou určitou nevyváženost mezi nejdůležitější ukázky gotického umění, které jsou v muzeu v současné době k vidění.

Zprávy

Expozice v jezuitském semináři jsou v červnu otevřeny denně od 8.30 do 12 hodin a od 13 do 17 hodin. **Městská vyhlídková věž** je otevřena denně od 10 do 12.30 a od 13.30 do 18 hodin.

Kostel sv. Jana Křtitele a výstavní prostory v minoritském klášteře jsou otevřeny denně od 9 do 12 a od 13 do 16 hodin.

Knihovna Muzea Jindřichohradecka s badatelnou ve Štítného ulici poskytuje služby pro veřejnost v pondělí a ve středu od 12.30 do 15.30 hodin.

Srdečně Vás zveme na zahájení výstavy **JINDŘICHŮV HRADEC SOBĚ! Z historie jindřichohradeckých pěveckých a divadelních spolků**. Vernisáž se uskuteční **9. června 2022 v 16 hodin** ve výstavní síni muzea „V jezuitském semináři“ na Balbínově náměstí. Výstavu, kterou bude doprovázet interaktivní program pro děti i dospělé, můžete navštívit do 2. října 2022.

Výstava **HORNÍ NÁMĚSTÍ – MÍSTO PAMĚTI. Město Jindřichův Hradec ve sbírkách muzea**, která je umístěna v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici, představuje jedno z hlavních částí města. Výstava potrvá do 6. ledna 2023.

Výstavní sál „Ve Svatojánské“ ve Štítného ulici Vám představuje výstavu **ŠERKA, ŠAŠÍ, MĚCHURA – TO JE NAŠE KULTURA**. Výstava s bohatým edukačním programem bude otevřena do 6. ledna 2023.

Panclovou výstavu **J. A. KOMENSKÝ VE SBÍRKÁCH MUZEA**, v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici doprovází zajímavý edukační program. Výstava končí **již 30. června 2022**.

Spolek přátel starého Jindřichova Hradce a Muzeum Jindřichohradecka Vás srdečně zvou na přednášku Mgr. Libora Svobody, Ph.D. **BANDEROVCI V JIŽNÍCH ČECHÁCH**. Přednáška se uskuteční **v pondělí 13. června v 18 hodin** v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici.

Muzeum Jindřichohradecka nabízí i v červnu **interaktivní edukační programy**, určené zejména pro žáky 4. – 9. ročníků základních škol a studenty víceletých gymnázií. Na všechny programy je nutné se předem objednat u Ing. Martiny Machartové (e-mail: machartova@mjh.cz, telefon: 702 208 639, 384 363 661).

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Pikal

Redakce: Bc. Iveta Maryšková

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka, Balbínovo náměstí 19/I, Jindřichův Hradec, 377 01

Telefon: 384 363 660 (pokladna), 384 363 661 (pracovny), e-mail: muzeum@mjh.cz, www.mjh.cz

Ročník XXXI. 6/2022

Registrační značka: MK ČR 11673